

no solo lo pagará
en este presente siglo
con dichas , y bienes grandes,
y colmados beneficios,
sino que en el venidero,
en el constante , y macizo,
en aquella eterna Gloria,
y abundante Paraíso,
donde el gozo siempre dura,
donde el vivir es continuo,
donde cada qual parece
un Astro bello , un Sol vivo,
donde todos en su Reyno
reynan sin algun peligro,
donde nunca se conoce
la enfermedad , el fastidio,
la sed , el calor , la hambre,
el sueño , cansancio , y frio,
donde el temor no amedrenta,
ni el dolor es conocido,
ni tiene lugar la muerte,
ni hay alli ningun peligro;
todo es ya seguridad,
todo gozo , todo alivio,

SONETO A LA MUERTE.

Retrato vivo , que entre sombras muertas
Nos dices á la fin , en qué parámos ,
Todo cadaver : que si te mirámos ,
Eres espejo de verdades ciertas .
De qué te sirven , dí , esas piezas yertas ,
Que de tanto valor las respetámos ?
Qué es de gustos ? Pues , si reparámos ,
Se buyeron , quando vieron tus reyertas .
Qué es de tu talle ? Pues si considero ,
Y contemplo de espacio tu figura ,
Has quedado tan feo , que yo infiero ,
Que si el que mas amaba tu hermosura ,
Viesse retratos de tu rostro fiero ,
Ni aun mirarles quisiera en la pintura .

AU-

todo gloria , todo fiesta ,
todo sumo regocijo ,
todo descanso , alegría ,
placer , hermosura , alioño ,
donde el zafiro recrea ,
donde se pisa el zafiro ,
la esmeralda , y el diamante ;
y finalmente el vestido
es gloria , luz , claridad :
en este , pues , gran retiro ,
en este eterno descanso ,
en aqueste ameno sitio
te lo pagará Dios todo ,
y en lugar de el atavío ,
de que en vida te privaste
por su amor , y su cariño ,
té vestirá el Rey de gala
tan rica , que ni aun decidlo
pueda alguna humana lengua ,
y puesta en un alto sitio
de oro , rubies , y estrellas ,
gozarás eternos siglos
de la dicha , que privandote
de esse adorno , has merecido .

AUTORIDADES LATINAS ,
citadas en este Libro , fuera de
las que están en la
margen .

LIBRO I.

CAP. 1. S. Gregor. lib. 7. Moral.
c. 12. Immensum est , quod si-
ne termino sequitur ; & parum est ,
quidquid finitur .

Lib. 8. Moral. cap. 12. vers. 6.
Electorum mens ad æternitatis in-
tentionem tenditur , etiam cum
præsentem fœliciter vitam comit-
tatur . Nullus adhuc mortis arti-
culus erumpit ; & quasi præsen-
tem hanc quotidiè conspicit . At
contra duræ mentes vitam carnis
quasi permanentem diligunt : quia ,
quantum sit vitæ sequentis æterni-
tas , non attendunt ; cumque solidi-
tatem perennitatis non considere-
rant , exilium , patriam , tenebras , lu-
cem , cursum , stationem , putant ;
quia qui majora nesciunt judicare ,
de minimis nequaquam possunt .

Cap. 2. Dionys. Carth. in Psal. 76.
Et dixi , corde , fervore : Nunc
cœpi ; id est , tam primiū spiritualiter vivere , sapienter intel-
ligere , & verè cognoscere , orsus
sum , intelligendo præsentis sæculi
vanitatem , & futuri sæculi fœ-
licitatem ; vel totam pristinam
meam conversationem , profec-

tum , & perfectionem pro nihilo
arbitrando , atque cum recenti
proposito , cum novo fervore , cum
studio vehementi melioris vitæ
semitas apprehendendo , spiritua-
lis profectus itinera ingrediendo ,
immò quotidiè quasi de novo incipi-
endo .

Idem. Subditur : Hæc mutatio
dexteræ excelsi ; hoc est , quod ita
mutatus sum de tenebris ignoran-
tiæ ad splendorē scientiæ , de vi-
tiis in virtutes , de carnali , & ani-
mali , in spiritualem , adscribendum
est pro subsidio , seu misericordia
præsentia Dei sublimis .

Seneca. Epist. 22. Juvebat de
æternitate animarum quærere , im-
mò mehercule credere . Credebam
enim facilè opinionibus magnorum
virorum rem gratissimam
promittentium , magis quam pro-
bantium . Dabam me spei tantæ ,
jam eram fastidio mihi , jam reli-
quias ætatis infractæ contemne-
bam , in immensum illud tempus ,
& in possessionem omnis ævi tran-
sisturus ; cum subitè experrectus
sum , epistola tua accepta , & tam
bellum somnium perdidi , quo re-
petam , si te dimisero , & redimam .

Cap.

Cap. 3. Epict. cap. 28. Enchir.
Sic nihil unquam humile cogitabis,
nec impense cupies quidquam.

*Cap. 5. Nazianzenus, orat. 38. in
Christi Nativit. Aeternitas, nec tem-
pus, nec temporis pars ulla est.*

*Cap. 7. §. ult. S. Bernard. Serm. in
Festo Omnim Sanctorum. Paupertate,
mansuetudine, & fletu, reno-
vatur in anima similitudo quædam,
& imago æternitatis omnia tempo-
ra complectentis; dum paupertate
futura meretur, mansuetudine si-
bi præsentia vindicat, luctu poe-
nitentiae præterita quoque recupe-
rat.*

*Cap. 8. §. 4. Dionys Carth. in Ps.
76. Non gloriemur in meritis vitaे
prioris, nec aliquid æstimemus
nosmetipso; sed quotidie tam re-
center, tamque ferventer agamus,
ac si eodem die primum inchoare-
mus, atque morituri esseus.*

*Cap. 11. Marc. Aur. Anton. lib. 4.
sue vitaे. Si quis tibi Deorum di-
ceret, moriendum tibi, aut cras,
aut ad diem tertium; non jam
magnopere tertium diem crastino
præferres, nisi animi esses omnino
abjectissimi. Quantum enim est
intervallum? Eodem modo judi-
ca, non in magno esse ponendum
discrimine, post millenos annos,
an verò cras decedas. Crebrò re-
puta, quām multi Medici sint
mortui, qui sāpē numero ægrotos
insipientes, supercilia contraxe-
rint: quot Mathematici, qui aliis
exitum è vita prædicendo se jac-
taverint: quot Philosophi, qui animæ
vestiebatur?*

*Idem in Epiphan. Nepotian. O mi-
serabilis humana conditio, & si-
ne Christo vanum omne, quod vi-
vimus! Omnis caro fœnum, &
omnis gloria ejus, quasi flos fœni.
Ubi nunc decora illa facies! Ubi
totius corporis dignitas, quæ vel
ut pulchro indumento pulchritudo
præ-*

de morte, & immortalitate, mul-
ta asseruerant: quot re bellica
laudati, qui multos occiderant:
quot tyranni, qui magna cum in-
solentia, tamquam immortales,
potestate sua usi erant: quot urbes
mortuæ (ut jam dicam) sunt: He-
lice, Pompeii, Herculaneum, & aliæ
innumeræ. Collige etiam, quos tu
ipse nosti, unus post alium, cu-
jus funus ipse curasti, mortuus; &
quod heri fuit piscis, cras erit sal-
famentum, aut cinis. Momenta-
neum itaque tempus.

*Cap. 12. Sanct. Hieronym. in
Isaiae cap. 40. Reverà si quis
fragilitatem carnis respiciat, &
quod horarum momentis cresci-
mus, atque decrescimus, nec in
eodem statu manemus, ipsumque
quod loquimur, dictamus, & scri-
bimus de vita nostræ parte, præ-
tervertat; non dubitabit carnem
fœnum dicere, & gloriam ejus,
quasi florem fœni. Despues dice:
Qui dudum infans, subito puer;
qui puer, repente juvenis; & usque
ad senectutem per spatia mutatur
incerta; & ante se senem intelli-
git, quam juvenem non esse se mi-
retur.*

*Idem in Epiphan. Nepotian. O mi-
serabilis humana conditio, & si-
ne Christo vanum omne, quod vi-
vimus! Omnis caro fœnum, &
omnis gloria ejus, quasi flos fœni.
Ubi nunc decora illa facies! Ubi
totius corporis dignitas, quæ vel
ut pulchro indumento pulchritudo
præ-*

præ dolore, flante austro, lilyum, &
purpura violæ in pallorem sensim
migrabat. T luego dice: Debemus ergo
& nos animo præmeditari, quod aliquando futuri simus, & quod velimus, nolimus, longius abesse
non potest. Non si nongentos vitaे
excederemus annos, & Mathusalem
nobis tempora donarentur; ta-
men nihil esset præterita longitu-
do, quæ esse desistet. Etenim inter
eum, qui decem vixit annos, &
eum, qui mille, postquam idem fi-
nis vitaे advenerit, & irrecusabilis
mortis necessitas; transactum om-
ne tantumdem est, nisi quod senex
magis onustus peccatorum fasce
profisciscitur.

*Cap. 13. Anton. de vita sua, lib.
2. Quid si tria annorum millia
tibi juvenda forent, insuperque
triginta alia? Tamen recordandum
tibi est, neminem aliam ab ea,
quam vivit, vitam deponere, nec
aliam deponere, quam eam, quam
vivit. Itaque idem est longissi-
mum spatum cum eo, quod est
brevissimum; nam quod præ-
sens est, id omnibus idem est;
quamquam id quod periit, non sit
idem, atque id, quod amittitur.
Ita temporis punctum esse appa-
ret. Etenim nec præteritum ali-
quid, nec futurum quidquam
amittere potest; quid enim ei
adimitur, quod nec habet idem?
Duo itaque hæc memoria sunt
tenenda: unum, omnia ab æterno
esse ejusdem formæ, atque circu-
lo revolvi; neque differre quid-
quam, eadem ne centum aliquis,*

aut ducentis annis, an veno infi-
nito vivat tempore: alterum, quod
is, qui diutissimè vixit, & is, qui
celerrimè moritur, tantumdem
amittunt; eo enim tantum pri-
vantur, quod præsens est, quan-
do id etiam solùm habent; quod
autem non habetur, id ne deper-
ditur quidem.

*S. August. de Civit. Dei, lib. 13.
cap. 10. Ex quo enim quisque in
isto corpore morituro esse cœper-
it, numquam in eo non agitur, ut
mors veniat. Hoc enim agit ejus
mutabilitas toto tempore vitaे hu-
jus, si tamen vita dicenda est, ut
veniatur in mortem. Nemo quip-
pè est, qui non ei post annum sit,
quām ante annum fuit, & cras,
quām hodie, & hodie, quām heri,
& paulo post, quām nunc, & nunc,
quām paulo ante propinquior;
quoniam quidquid temporis vivi-
tur, de spatio vivendi dimittitur,
& quotidiè sit minus, minusque,
quod restat; ut omnino nihil sit
aliud tempus vitaे hujus, quām
cursus ad mortem. In quo nemo,
vel paululum stare, vel aliquanto
tardius ire, permititur; sed omnes
urgentur pari motu, nec diverso
impelluntur accessu.*

*Ibidem. Quid enim aliud die-
bus, horis, momentisque singulis,
agitur, donec ea consumpta mors,
quæ agebatur, impletatur, & inci-
piat jam tempus esse post mortem,
quod cum ita detraheretur, erat
in morte? Numquam igitur in vi-
ta homo est, ex quo est in corpore
isto moriente, potius quam vien-
te,*

te, si & in vita, & in morte, simul non potest esse. An potius, & in vita, & in morte simul est: in vita; scilicet, in qua vivit, donec tota detrahatur: In morte autem; quia jam moritur, cum vita detrahitur?

Quintilian. in Matth. Per exigua festinantis ævi momenta præmoriatur.

Senec. cap. 55. Erramus, quando mortem judicamus sequi cum illa, & præcessit, & sequutura sit. Quidquid ante nos fuit, mors est; quid enim refert, utrum non incipias, an desinas? Utriusque rei est effectus, non esse.

§. 2. *Chrysost. Hom. ad Pop.* Si quis intra centum annos una solum nocte suave, lentumque somnium vidisset, & centenis ob id annis puniretur; an somnum orię appetendum esset?

Aug. Melius est modica amaritudo in faucibus, quam æternum tormentum in visceribus.

Cap. 14. Senec. lib. 9. Epist. Vindicare ibi, & tempus, quod adhuc, aut auferebatur, aut surripiebatur, aut excidebat, collige, & serva. Quem enim mihi dabis, qui aliquid pretium temporis ponat? Qui diem æstimet? Qui intelligat, se quotidie mori?

Bern. Serm. ad Scholares. Nil pretiosius tempore; & heu! nil hodie eo vilius invenitur: transflit dies salutis, & nemo recognitat: nemo sibi perire diem, & numquam redditum causatur; sed sicut capitulus de capite, sic nec momentum peribit de tempore.

Idem. Nemo vestram parvi æstimet tempus, quod in verbis consumitur otiosis, volat verbum irrevocabile, volat tempus irremediabile; nec advertit insipiens, quid amittat, licet fabulari dicant, donec hora prætereat. O donec prætereat hora, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad requirendam gratiam, ad promerendam gloriam, miseratio conditoris indulget, donec transeat tempus, quod divinam propitiare debueris pietatem, properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatem, exercitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem!

Bern. in Cant. Serm. 75. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes; præsertim quia Dominus aperte pronuntiat venire noctem, quando nemo potest operari. Tunc aliud ad querendum Deum, ad operandum, quod bonum est, reperturis es tibi tempus in sæculis venturis, præter hoc, quod constituit tibi Deus, in quo recordetur tui? Et idè dies salutis; quia in his ipse Deus Rex noster ante sæcula operatus est salutem, quæ jam facta est in medio terræ. Tu ergo & in medio gehennæ expectato salutem, quæ jam facta est in medio terræ. Quam tibi somnias proventuram inter ardores sempiternos facultatem veniam promerendi, cum transit tempus miserendi? Non relinquitur ibi hostia pro peccatis

tis mortuo in peccatis. Non crucifigitur iterum Filius Dei, mortuus est semel, jam non moritur. Non descendit ad inferos sanguis, qui effusus est super terram. Biberunt omnes peccatores terræ, non est quod sibi ex eo vendicent dæmones ad restringendos foccos suos; sed nec homines socii dæmoniorum. Semel illicò descendit, non sanguis, sed anima, & hæc portio eorum, qui in carcere erant, una illa visitatio, quæ tunc facta est per præsentiam animæ, cum corpus penderet axanime super terram. Sanguis aridam rigavit, sanguis infudit terram, & inebrivit eam, sanguis, quæ in terra, & quæ in Cœlis sunt, pacificavit: non autem, & quæ apud inferos, nisi quod semel illo, ut dixit, anima ejus excucurrit, & fecit ex parte redemptionem, ne vel eo momenti vacarint opera charitatis, sed ultra non adjicet. Ergo nunc tempus acceptabile, & aptum ad querendum, in quo planè qui querit invenit; si tamen ubi, & uti oportet, querit.

L I B R O II.

Cap. 1. §. 3. *Beat. Pet. Dam. in Gomorrhiano, cap. 13.* Si calidus insidiator lubricam carnis speciem objicit, illico mens ad mortuorum sepulchra oculum dirigit, & quid illic suave tactu, quid delectabile visu reperiatur, solerter attendat. Consideret itaque, quia vir is, qui nunc intolerabiliter foetet, oportet, cuius mundi pars sis, & à quo mundi gubernatore desiruxeris: quidquid pulveris, quidquid aridi tūm finem præscripti tibi temporis

Gg fu-

Marc. Anton. lib. 2. de vita sua. Certè aliquando te animadvertere, oportet, cuius mundi pars sis, & à quo mundi gubernatore desiruxeris:

futurum : quod quidem tempus , si ut te de morte redimerem , crucis non impenderis tranquilitati animi mortem ipse sustinui : qui pro te parandæ , elabetur , neque redibit etiam in Cœlo interpollo Patrem : unquam tibi defuncto. Singulis horis animo in id incumbe , ut fortiter , quemadmodum Romano , & viro convenit , id quod præ manibus est , pèrugas : accurata , & non ficta gravitate , humanitate , liberalitate , justitiaque adhibitis. Intereà animum tuum ab omnibus aliis cogitationibus abduc : quod ita fiet , si unumquodlibet negotium , eorum quæ in vita tua exequenda tibi sint , postremum esse judicans , ita consicias , ut nequid vanitatis effectuum à consilio advertentium , simulationis amore sui , aut earum rerum , quæ facta quodam ei negotio adjunctæ sunt , improbationis admittatur.

Cap. 4. §. 1. Chrysost. Hom. 24. in Matth. Satiūs est mille fulmina sustinere , quām vultum illum manuetudinis , pietatisque plenum , nos tamen aversantem , videre , & illos totius tranquilitatis oculos nequam nos aspicere sustinentem.

§. 3. Idem. Cum non essem , esse te præstisti , & tibi inspiravi animam : qui te supra ea , quæ in terra sunt , cuncta constitui : qui propter te , & Cœlos , & aërem , & pelagus , & terram , & omnia , quæ existunt , creavi : qui a te in honoratus sum , & diabolο ipso vilior existimatus : qui nec sic quidem destiti , sed innumera tibi beneficia etiam post illa donavi : qui ob tuam salutem fieri servus elegi : qui palmis ora temeratus , & faciem sputaminibus aspersus , & servili supplicio deputatus , si innumera quædam in civitatibus ,

&

Cap. 7. §. 2. Amian Mar. lib. 26. Novo adhuc superstite Procopio Tyrano , ad diem duodecim Kalend-August. Consule Valentiniano primū cum fratre , horrendi tumores per omnem orbis ambitum grastati sunt subito , quales nec fabulæ , nec veridice nobis antiquitates , exponunt. Paulò enim post lucis exortum , densitate prævia , fulgurum acrius vibratorum tremefacta concutitur omnis terreni stabilitas ponderis , mareque dispulsum retrò fluctibus evolutis abscessit , ut detecta voragine profundorum , species natantium multiformes , limo cernerentur harentes , valiumque vastitates , montium tunc , ut opinari dabatur , suspicerent radios solis , quos primogenita rerum sub immensis gurgitibus amandavit. Multis etiam navibus , velut arida humo connexis , & licenter per exiguae undarum reliquias palantibus plurimis , ut pisces manibus colligerent , & similia , marini status velut gravati repulsam versa vice consurgerent , perque vada serventia insulis , & continentis terræ porrectis spatiis violenter illi ,

& ubi reperta sunt ædificia , complanarunt ; proinde , ut elementorum furente discordia , involuta facies mundi miraculorum species ostendebat. Relapsæ enim quorum magnitudo , cum minimè speraretur ; millia multa necavit hominum , & submersit , recurrentiumque æstuum incitata vertigine , quædam naves , postquam humentis substantiæ confessuit tumor pefundatæ visæ sunt , examinataque naufragiis corpora supina jacebant , aut prona , ingentes aliae naves destructæ rapidis flatibus , culminibus insidere tectorum , ut Alexandriæ contigit , & ad secundum lapidem fere procul à littore confortæ sunt aliquæ , ut Lanconicam prope Metherem oppidum nos transeundo conspeximus diurna carie fatigcentem.

LIBRO III.

Cap. 1. §. 1. Hesichius apud Damasc. lib. 1. Paralelorum , cap. 10. Folia , & bullas , & fumum , & paleas , & umbram , & pulverem ab area viventi excessum omnem hujuscæ ævi splendorem appellavi ; terra enim omnia terram pro fine nanciscuntur.

Marc. Aurel. Anton. Philosophus lib. 6. de vita sua. Quædam jam fiunt , quædam mox existent , quin & ejus , quod sit , pars jam nunc aliqua evanuit. Fluxus , & alterationes continenter mundum innovant quemadmodum infinitum ævum temporis assiduo lapsu novum subinde redditur : in hoc itaque flumi-

ne quisnam ea , quæ præterferuntur , ac quibus insistere non possit , honore aliquo dignetur ? Is quidem périnde agat , ac si quis unum de prætervolantibus passerculis diligere incipiat , atque is jam è conspectu ejus abierit.

S. Cyprian. ad Demetria. Illud primo in loco scire debes , fenuisse jam mundum , non illis viribus stare , quibus prius steterat , nec vigore , & robore eo , valere , quo antea prævalebat. Hoc etiam nobis tacentibus , nulla de scripturis sanctis , prædicationibusque divinis , documenta prominentibus , mundus ipse jam loquitur , & occasum sui rerum labentium probatione , testatur. Non hymene nutriendis feminibus tanta imbrum copia est ; non frugibus æstate torrendis solis tanta flagrantia est ; nec sic verna de temperie sua lata læta sunt , nec adeò arboreis fœtibus autumna fœcunda sunt. Minus de effosis , & fatigatis montibus eruuntur marmororum crustæ ; minus argenti , & auri opes suggestur exhausta tam metalla , & pauperes venæ breviantur in dies singulos , & decrescent ; deficit in agris agriculta , in mari nauta , miles in castris , innocentia in foro , justitia in judicio , in amicitiis concordia , in artibus peritia , in moribus disciplina. Putas ne tu tantum posse substantiam rei senescentis existere , quantum prius potuit novella adhuc , & vegeta juventute pollere. Minuantur necesse est quidquid fine tam proximo in occidua , & extrema , devergit.

Ibid. Hæc sententia mundo data est, hæc Dei lux est, ut omnia orta occidant, & aucta senescant, & infirmentur fortia, & magna minuantur, & cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur.

Paulo post. Cum olim ultra octingentos, & nongentos annos vita hominum longæva procederet; vix nunc possit ad centenarium numerum pervenire. Canos videmus in pueris, capilli deficiunt antequam crescant, nec ætas in senectute desinit, sed incipit à senectute, sic in ortu adhuc suo ad finem nativitas properat. Sic quodcumque nunc nascitur mundi ipsius senectute degenerat; ut nemo mirari debeat, singula in mundo cœpisse deficere, quando totus ipse jam mundus in defectio[n]e fit, & in fine.

§. 2. Phil. lib. de Josep. Quid aliæ res corporis; nonnè somnia sunt, inquit! Nonnè pulchritudo momentanea penè priùs marcescit, quām floreat? Sanitas incerta infirmitatis obnoxia? Robur morbis expugnabile per occasiones plurimus? Senuum integritas humoribus vitiosis facile corrumpitur? Jam quanta sit in rebus externis obscuritas, quis neſcit? Ingentes opes sæpè una dies abstulit. Multi honoratissimi antea, versis rerum vicibus, in contemptum venerunt cum ignominia. Imperia Regum maxima brevi temporis momento subversa sunt. Fidem meis verbis astruit Dionysius in Corintho quidam Tyrannus Siciliæ, mox pulsus, & Corinthum profugus, litterator factus è tanto Principe.

Attestatur, & Cresus Rex Lidiæ dittissimus Regum, qui sperans, se dñere Persarum potentiam, non modò proprium Regnum amisit, sed & ipse vivus in potestatem hostium redactus minimum abfuit quin exuretur. Testantur de hujusmodi somniis, non singuli tantum, sed civitates, gentes, regiones, Græcia, Barbaria, Insularum, Continentis que incolæ, Europa, Affia, Oriens; Occidens; nihil enim usquam permanet sui simile.

Joann. Chrysost. hom. de Pænitent. Præsentia omnia aranæ tela imbecilliora, atque somniis fallaciiora sunt; nam, & bona, & mala, finem habent. Cum ergo exploratum habeamus, charissimi, præsentia omnia somniis cuiusdam instar esse, nosque velut in diversorio degere, ut qui omnino hinc exituri simus, itineris curam geramus, atque æternæ vitæ viatica nobis comparemus, induamus eas vestes, quæ nobiscum abeant, quemadmodum nemo suam umbram arripiere potest, sic nec res humanas; etenim illæ, partim in morte dilabuntur, partim ante mortem, atque quovis torrente rapido fluunt. Contra futura, nec mutationem, nec senium norunt: nulla in eis conversio eadit; verum sine ulla intermissione florent, atque in varia, & multiplice fœlicitate præstant. Cave eas opes admireris, quæ cum Dominis minime permanent: sed eos subinde mutant, atque ab uno ad alterum desiliunt, ac rursus ab illo ad aliam. Hæc omnia contemnere, ac pro nihilo habere con-

venit. Sufficit enim, vel id unum audire, quod ait Apostolus: Quæ videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna. Umbra quavis celerius res humanæ marcescunt.

Cap. 4. §. 2. Chrysostomil. in Eutrop. Si umquam antea, nunc maximè licet dicere: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Ubi nunc inclitus ille consulatus splendor? Ubi illustres illæ faces? Ubi aplausus illi, ac choreæ, epulæque, & festi convenitus? Ubi coronaæ, & aula? Ubi strepitus urbis, & illæ Circensium spectaculorum faustæ acclamations, atque adulations? Omnia illa perierunt; procella vehemens folia dejecit, arborem spoliatam reddidit tam radicis vacillantem; tantaque vis venti impæta est, ut cum nervos ejus universos concusserit, tūm ipsam fundiūs prosternere minetur. Ubi nunc fucati illi amici? Ubi compotationes, & coœ? Ubi parasitorum examen, & merum per totam diem exhaustum, variæque eoquorum artes, & potentatus cultores illi, ad gratiam omnia dicere, & facere assueti? Omnia illa nihil ut nocturnum somnium fuerunt, apparente die evanescens. Flores fuerunt, verni vere exacto emarcuerunt; omnia umbra erant, & præterierunt; fumus erant, & soluta sunt; bullæ erant, & disrupta sunt; aranæ erant, & laceratae sunt: quapropter spirituale hoc dictum occimus indesinenter dicentes: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas; hoc enim dictum in parietibus, in vesti-

bus, in foro, in ædibus, in viis, in fenestris, in januis; sed potissimum in ipsa cujusque conscientia continentè scriptum esse opportet, omnique tempore cogitationi observari, quandoquidem negotio fraudulenta, & personata, ac inimica veritatis, opinionem apud plerosque sibi paraverunt. Hoc dicto, in prandio, in cœna, in cœtu hominum, quemque proximum compellare oportebat, idemque ab illo vicissim audire; nempe, quod vanitas vanitatum, & omnia vanitas. An non assidue tibi dicebam, fugitivas esse divitias; tu vero nos non ferebas? An non dicebam, fugitivi servi naturam eas habere; tu vero credere nobebas? Ecce experientia docuit, quod non solum fugitivæ, & ingratæ, sed homicidae etiam sint, ut quæ in metum hunc te conjecterint. Sed quoniam Eunuchus iste, nec domesticis, nec alienis consiliis, corrigi potuit: vos salutem, qui divitiis, honoriibusque extollimini, hujus calamitatem in vestrum profectum convertite. Nihil enim est humanis rebus infirmius; quapropter quocumque nomen earum vilitatem significaveris, minus, quam propter veritatem dixeris, vel si fumus eas, vel fœnum, vel somnum, vel flores vernos, vel quidlibet aliud nominaveris, usque adē sunt fragiles, ut magis nihil, quam nihil ipsum. Quod autem non solum nihil sunt, sed in præcipite sunt, vel hinc apparet. Quis hoc homine fuit excellior? Nonne in toto orbe divitiis præcellebat? Nonne ad ipsa fastigia

bonorum descendit? Nonne omnes eum formidabant, ac verebantur? Sed ecce factus est, & vincit miserior, & servis miserabilior, & mendicis fame tabescientibus indigenitor. Per singulos dies gladios praeculmis habens in se exacutos, & praecipititia, & carnifices, & viam, quae ad supplicium, dicit; ac nec memoria præteritarum voluptatum fruitur, inquit nec luce quidem communi, sed meridie quoque tamquam in densissima nocte angustiis parietum inclusus, oculorum usu privatur. At quorum haec commemorare attinet; cum quantumvis admittat, nullis verbis exprimere valeam, quis illi animus sit per singulas horas capitis supplicium expectanti? Aut quod nostris verbis opus est, cum ipsius calamitatis imago ob oculos nostros verletur? Numper namque missis ad eum à Rege, qui vel per vim hominem pertraherent, cum ad sacraria confugisset, buxo pallidior factus, nunc quoque nihilo meliorem, quam mortui colorē obtinet. Accedit huic dentium maceratio, tremor totius corporis, vox singultiens, & lingua titubans; in summa, talis habitus, qualem oppertebat habere animam, quae jam metu diriguisset.

Cap. 5. §. 1. Marc. Aurel. Ant. lib. 2. sue vitæ. Omnia, quae sub sensum cadunt, ac præsertim ea, quae vel voluptate allicit, vel dolore terrerent, vel fastu suo clara sunt, quam vilia sunt ea omnia, & contemptione digna, quam sordida, obnoxia interitui, & mortua.

Cap. 4. Marc. Aurel. Anton. lib. 2. vitae. Sed forsitan gloria te sollicitum tenet? Respice, quām celerimè omnia oblivione deleantur, quod sit chaos infiniti utrinque, quām inanis famæ sonus, quanta inconstantia, & incertitudo opinionum humanarum, quām arcto includantur hæc omnia loco; quippe punctum est terra, atque hujus ipsius, quām perexiguus angulus habitat: quot vero sunt in ea ipsa, aut quales illi, qui te sint laudaturi.

Ibidem. Qui famæ post mortem cupiditate ducitur, non cogitat quemlibet eorum, qui ipsius mentionem sint facturi, mox ipsum etiam moritum, deinde itidem eum, qui huic succedit, idque eosusque dum omnis memoria per attontos inani fama, extintosque homines propagata, aboleatur. Quin etiam finge, immortales fore eos, qui tui recordentur, immortalemque tui futuram memoriam; quid ergo id ad te, ne dicam mortuum? Quid vel vivo tibi laus proderit? Nisi ratione cujusquam dispensationis, omitte enim nunc naturæ munus, huic tempori non conveniens, & de quo suo loco erit differendum. Omne, quod pulchrum est, ex seipso tale est, atque in seipso absolvitur, nullamque sui partem habet laus. Ideo id, quod laudatur, eo ipso, nec pejus sit, nec melius.

S. Chrysost. hom. 24. in Matth. Verum, ut nos perimus ludicra illa ædificiosa prærumque, destruimus, ita sapiente ille mente subvertit, & sicut nos parvulos de illa flentes des-

tru-

tructione ridemus, sic isti quoque viri nobis de hac subversione mærentibus, non modò rident, sed etiam flent. Siquidem, & eorum viscera compassionē plena sunt, & nobis ingentia hinc nascuntur incommoda. Jam igitur in viros transeamus aliquando. Quamdiu terræ prorsus affligimur de lignis, ac lapidibus gloriantes? Quousque lusibus occupamur, ea salutem nostram ipsi despiciamus, ac prodimus? Nam ut pueri cum neglegentis litteris, ad hujusmodi nugas sua studia converterint dutissimis verberibus subjacebunt: sic nos quoque, qui in his rebus studium omne consumimus, cum à nobis spiritualium exigetur operum disciplina, nisi quæ reddenda erunt, habuerimus, parata horrenda illa supplicia perferemus.

Cap. 7. §. 5. Chrysost. super Matth. Præ omnibus malis, homo est pessimum malum. Quælibet bestia unum habet, & proprium malum; homo autem omnia: diabolus enim ad justum accedere non audet; sed malus homo non timet, sed contemnit.

Idem hom. in Ascens. Comparatus est homo jumentis, &c. Pejus est comparari, quām nasci: naturaliter non habere rationem, tolerabile est; hominem verò ratione decoratum irrationali naturæ comparari, voluntatis crimen est.

Cap. 8. Senec. Quid est homo? Quodlibet quaffatum vas, & quolibet fragile jaſeu. Quid est homo? Imbecillimum corpus, & fragile, nudum saprè natura, inerme,

alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum, frigoris, & laboris impatiens, ex infirmis, fluidisque contextum: odor illi, saporque, & lassitudo, & vigilia, humor, & cibus, sine quibus vive-re non potest, mortifera sunt.

Aristot. apud. Strob. serm. 46. Quidnam est homo? Imbecillitatis exemplum, temporis spolium, fortunæ lusus, inconstantiae imago, invidiae, & calamitatis trutina; reliquum vero, pituita, & bilis.

Secundus Philosoph. apud Dionys. Rikel de novissi. art. 15. Ab Adriano Imperatore interrogatus, qui est homo? Respondit: Mens incorporata, phantasma temporis, speculator vitæ, mancipium mortis, transiens viator, hospes loci, anima laboriosa, habitaculum temporis parvi.

S. Bernard. cap. 3. Medit. Nihil aliud est homo, quam sperma fetidum, foccus sterorum, cibus verium. Post hominem vermis; post vermem faecor, & horror.

Innocentius Papa, lib. 1. de Contemptu Mundi. Consideraverim ergo cum lacrymis, de quo factus sit homo; quid faciat homo, quid facturus sit homo; sanè formatus de terra, conceptus in culpa, natus ad pœnam, agit prava quæ non licent, turpia quæ non decent, vanæ quæ non expediunt: fiet cibus ignis.

Idem cap. 8. O vilis conditionis humanæ indignitas! O indigna vilitatis humanæ conditio! Herbas, & arbores investiga. Ille de se producunt flores, & frondes, & fructus;

Gg 4

&